

**TIL VA MEDIA MADANIYATI: GLOBAL KOMMUNIKATSIYADA
YANGI TENDENSIYALAR**

Milliy g'oya, huquq kafedrası

katta o'qituvchisi (phd)

Abdupattayev Hasanboy

Fozilova Durdona

Qo'qon Davlat Universiteti

Xorijiy til fakulteti

1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada global kommunikatsiya davrida til va media madaniyatining o'zaro bog'liqligi, ularning inson tafakkuri, madaniy qadriyatlar va ijtimoiy muhitdagi o'rni keng yoritilgan. Axborot oqimi kuchaygan davrda media savodxonlik, til madaniyati, onlayn muloqot etikasi va raqamli madaniyatning ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada global tarmoqlar til taraqqiyotiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani, yangi ifoda vositalarining shakllanishi hamda madaniyatlararo aloqalarning kuchayishida media vositalarining o'rni haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: til, media madaniyati, global kommunikatsiya, axborot texnologiyalari, madaniyatlararo muloqot, raqamli madaniyat.

Bugungi kunda til va media madaniyati inson hayotining ajralmas tarkibiy qismiga aylangan. Media texnologiyalarning keng rivojlanishi natijasida insoniyat nafaqat tezkor axborot almashish imkoniyatiga, balki o'z fikrini turli platformalarda erkin ifoda etish huquqiga ega bo'ldi. Shu boisdan media madaniyat zamonaviy jamiyatda ijtimoiy mas'uliyat va kommunikativ madaniyatning ajralmas ko'rinishidir. Til va media bir-biriga chambarchas bog'liq jarayonlardir. Tildagi o'zgarishlar ko'pincha mediada paydo bo'ladi: yangi so'zlar, qisqartmalar, emoji, hashtag va internet jargonlari bugungi global tilda faol qo'llanmoqda. Masalan,

“trend”, “blog”, “stream” kabi soʻzlar milliy tillarga kirib, yangi maʼno qatlamlarini hosil qilmoqda. Bu hodisa tilni boyitadi, biroq baʼzan milliy oʻzlikni soʻndirish xavfini ham keltirib chiqaradi. Shu nuqtai nazardan, media savodxonlik nafaqat texnik koʻnikma, balki axloqiy va madaniy masʼuliyatni ham talab qiladi. Har bir inson onlayn muloqotda hurmat, toʻgʻrilik va axborot manbalariga nisbatan tanqidiy fikrlash tamoyillariga amal qilishi kerak. Media madaniyati insonni manipulyatsiyalardan himoya qiladi va mustaqil fikrlashni ragʻbatlantiradi. Global kommunikatsiya jarayonlarida til madaniyatining oʻrni yanada kuchaymoqda. Masalan, xalqaro tashkilotlar, taʼlim platformalari va ijtimoiy tarmoqlarda ingliz tili universal aloqa vositasi sifatida yetakchilik qilmoqda. Shu bilan birga, har bir millat oʻz tilining saqlanishi va rivojlanishiga masʼuldir. Oʻzbek tilining raqamli muhitdagi mavqeyini mustahkamlash ham madaniy xavfsizlik masalasidir. Soʻnggi yillarda sunʼiy intellekt asosidagi tarjima tizimlari, ovozli yordamchilar va virtual muloqot platformalari til va madaniyat chegaralarini qisqartirmoqda. Masalan, “Google Translate” yoki “DeepL” kabi tizimlar nafaqat tarjima, balki madaniy kontekstni ham hisobga olishga intilmoqda. Bu esa global fuqarolikning rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Til va media uygʻunligi, shuningdek, taʼlim tizimida ham muhim ahamiyatga ega. Virtual oʻqitish, onlayn kurslar va ijtimoiy tarmoqlar orqali oʻqitish uslublari til oʻrganishni osonlashtirmoqda. Talabalar endi nafaqat kitoblar orqali, balki video, podkast va interaktiv platformalar orqali bilim olmoqda. Bu esa taʼlimda yangi yondashuv — kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish imkonini yaratmoqda. Raqamli muhitda til madaniyatini saqlash uchun davlat, OAV va taʼlim muassasalari oʻrtasida hamkorlik zarur. Ayniqsa, yosh avlodda tanqidiy fikrlash, axborotdan oqilona foydalanish va madaniyatlararo muloqot koʻnikmalarini shakllantirish media madaniyatining asosiy maqsadidir.

Til va media madaniyati zamonaviy axborot asrining ikki tayanch ustunidir. Ular bir-birini boyitadi va insoniyatni global muloqot sari yetaklaydi. Media vositalaridan foydalanishda madaniyat, masʼuliyat va tildagi aniqlikni saqlash har bir fuqarodan ongli yondashuvni talab etadi. Har bir inson tildan toʻgʻri, aniq va

estetik foydalanishni o'rgansa, bu nafaqat shaxsiy madaniyat, balki milliy iftixor ramziga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston — yangicha dunyoqarash sari." — <https://president.uz>
2. UNESCO. Media and Information Literacy in the Digital Age, 2024. — <https://unesco.org>
3. McQuail D. Mass Communication Theory. — London, 2020.
4. To'xtayeva Z. "Til va media madaniyatining zamonaviy tendensiyalari." — TDIU, 2023.
5. ResearchGate. Language in the Digital Media Context, 2024.
6. Qodirova M. "Raqamli savodxonlik va media madaniyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik." — 2023.
7. UNESCO. World Trends in Communication and Information, 2024.